

Aan: **Nationale ombudsman**,
t.a.v. dhr. R. Van Zutphen

Van: dhr. N. Broekema
dhr. H. Velzing
dhr. H. Linnemann
dhr. S.A.G. Schiphouwer
dhr. R. Prummel
dhr. M. Bakker BSc MBA
mevr. S. Hofstede
mevr. C. Gardien
dhr. N.H. Uppelschoten

20 oktober 2015

Betreft: Klacht over ernstige omissies in het besluitvormingsproces bij de Structuurvisie Windenergie op Land (SvWOL), mede in relatie tot de AMvB geluid en daarmee samenhangende besluitvorming, in combinatie met de totstandkoming van het Energieakkoord.

Geachte heer van Zutphen,

De inwoners van Zuid-Oost Drenthe (evenals andere gebieden uit de SvWOL) zijn door het Rijk overvallen met de aanwijzing als gebied voor grootschalige windenergie. Steeds kregen wij te horen dat over nut en noodzaak van windenergie al elders was besloten. Maar wij weten niet waar en we zijn nergens over geraadpleegd. Vanwege de rijkscoördinatieregeling kunnen burgers en gemeenten niet meer meepraten in een fase dat het er nog toe doet en niet meebeslissen over ingrijpende ontwikkelingen in hun eigen leefomgeving. Gemeenten mogen zelfs geen zienswijzen indienen en krijgen van minister Kamp te horen dat er draagvlak is omdat de VNG het Energieakkoord heeft ondertekend. Er is geen enkel vooroverleg over geweest met inwoners, gemeenten en gemeenteraden. Inspraak (schijninspraak) heeft slechts achteraf plaatsgevonden, waarbij de initiatiefnemers steeds ontbraken. Bovendien dreigt de provincie Drenthe -vanwege afgedwongen afspraken met het rijk, zie toelichting- gemeenten met de toepassing van de provinciale coördinatieregeling. In Drenthe is dat aan de orde bij gemeente Emmen. En elders in Nederland gebeurt dat ook. Wij hebben aanwijzingen dat het IPO hiervoor een draaiboek heeft opgesteld.

In de Structuurvisie Windenergie op land hebben de ministers Kamp en Schultz de rijkscoördinatieregeling van toepassing verklaard. Wij hebben begrepen dat de Tweede Kamer en Eerste Kamer geacht worden daarmee te hebben ingestemd, als zij niet binnen vier weken de zaak agenderen. Er wordt dus in korte tijd veel van onze volksvertegenwoordigers verwacht. Deze lichte procedure volstaat kennelijk om inwoners, gemeenten en gemeenteraden rechteloos te maken. De rijkscoördinatieregeling werkt op lokaal niveau uit als een overval: 'over ons, zonder ons'.

De rijkscoördinatieregeling van toepassing bij windparken boven de 100 MW. Die zijn er volgens de (rijks)structuurvisie niet in Drenthe. De initiatiefnemers hebben inmiddels diverse MW's bij elkaar opgeteld en menen nu, evenals het ministerie van EZ, dat hun initiatief onder de rijkscoördinatieregeling kan vallen. Over de bevoegdheid van minister Kamp bestaat verschil van

inzicht tussen de gemeenten Borger Odoorn en Aa en Hunze enerzijds en het ministerie van EZ anderzijds. De gemeenten overwegen nu een civielrechtelijke procedure jegens het ministerie.

Andere Drentse gemeenten willen juist wel een aantal windmolens plaatsen, omdat ze daar geschikte locaties voor hebben (gemeente Meppel bijvoorbeeld). Dat mag niet van de provincie omdat dat langer duurt (er zijn -afgedwongen- afspraken met het rijk) en omdat de grondposities van de initiatiefnemers in het windmolendossier bepalend zijn geworden voor een goede ruimtelijke ordening. Ook elders in Nederland zijn voorgestelde alternatieven (met minder hinder voor omwonenden) afgewezen, onder het mom van dezelfde redenen.

In het kader van de SvWOL hebben de ministers Kamp en Schultz de Tweede Kamer op meerdere punten onjuist geïnformeerd: over (de verwerking van) het advies van de commissie m.e.r., over de maatschappelijke kosten-batenanalyse van het CPB en de weerlegging van zienswijzen op aantoonbaar onjuiste gronden. Dat blijkt uit de tekst van de (rijks)structuurvisie zelf, die gericht is aan de Tweede Kamer. Wij zullen dat in de toelichting nader uitwerken.

De AMvB geluid is zodanig aangepast dat de Nederlandse geluidsnormen de minst harde in Europa zijn. Nederland is dichtbevolkt maar heeft de kleinste afstanden tussen wonen en windmolens. Op 400 meter van een woning mag al een windmolen, in Duitsland is pas besloten tot een minimale afstand van 2000 meter, in Denemarken is het 1050 meter. Er zijn aanwijzingen dat tot 750 meter sprake is. Van grote geluidsoverlast en slaapstoring. De geluidsnormen zijn ook nog eens niet te meten, omdat de norm geen grenswaarde is maar een gemiddelde. De AMvB geluid is een verslechtering ten opzichte van het oude geluidsinstrumentarium en in strijd met artikel 21 van de Grondwet. De overheid dient voor een beter leefmilieu te zorgen, niet voor een verslechtering. Het is aan de Tweede Kamer als beleidsneutraal gepresenteerd maar dat is het niet. Staatssecretaris Mansveld heeft de Tweede Kamer laten weten dat de normen niet zeer afwijken in Europa en dat het geluidsniveau ongeveer hetzelfde is, als je uitgaat van een 'goed geïsoleerd huis'. Waarom stelt de Nederlandse overheid zijn burgers bloot aan de slechtste geluidsnormen van de hele EU?

Helaas zijn in Drenthe veel inwoners hun geloof in de democratie aan het verliezen. Er bestaat nauwelijks draagvlak (zie de draagvlakonderzoeken) en dat kan niet worden afgedaan als een nimby-effect. Een gebied is 'volgetekend' met windmolens, de afstanden tot woningen zijn veel te klein en veel mensen vrezen voor hun gezondheid en nachtrust. Veel mensen slapen er nu al niet goed meer van. Maar minister Kamp schrijft monter in brieven aan initiatiefnemers dat hij er van uitgaat dat ze dat draagvlak alsnog gaan bereiken en hij wenst ze daarbij veel succes.

Misschien is het goed om te weten dat hier niemand tegen hernieuwbare energie is. Er zijn voorstellen gedaan voor andere locaties (met minder hinder voor omwonenden) en de toepassing van andere hernieuwbare energietechnologieën. Die zijn stelselmatig door rijk en provincie afgewezen vanwege tijdverlies en de grondposities van de initiatiefnemers, die helaas in het windmolendossier leidend zijn voor een goede ruimtelijke ordening. De decentralisatie van de EU-doelen (in plaats van middelen) in MW's hernieuwbare energie had, zeker in combinatie met de innovatieportefeuille van minister Kamp, in onze regio een inspirerende situatie kunnen opleveren.

Niet onbelangrijk te vermelden dat volgens het CPB de kosten flink omlaag kunnen door vijf jaar uitstel, omdat de verliezen die het rijk via de SDE+-regeling moet compenseren, dan aanzienlijk afnemen. Dat geld wordt betaald uit een toeslag op de energierekening van alle huishoudens en komt naar verluidt tussen de € 1400 -1800 per jaar te liggen. Als er zo'n bedrag zou moeten worden bezuinigd op de rijksbegroting, zou dat heel wat discussie geven.

In de windmolencasus zijn belangrijke aspecten van onze democratie en behoorlijk bestuur in het geding. Wij voelen ons niet behoorlijk behandeld, zijn niet gehoord, hebben geen enkele invloed

kunnen uitoefenen in een fase dat het er nog toe deed. We hopen dat de Nationale ombudsman iets voor ons kan doen. Wij focussen onze klacht op de vastgestelde structuurvisie Windenergie op Land.

De wijze waarop de Structuurvisie Windenergie op Land tot stand is gekomen vertoont ernstige omissies. Het besluitvormingsproces van de SvWOL kenmerkt zich door:

- Het ontbreken van democratische legitimatie op lokaal niveau;
- Het niet of onvoldoende onderbouwen van een nationaal belang;
- Het ontbreken van een ruimtelijke onderbouwing en een integrale ruimtelijke afweging, zodat niet wordt voldaan aan de eisen van een goede ruimtelijke ordening;
- Het advies van de commissie m.e.r. wordt niet opgevolgd. Op basis daarvan hadden slechts inrichtingsprincipes en generieke aandachtspunten bepaald kunnen worden. Het kabinet heeft echter een verder reikend besluit genomen en gebieden aangewezen, waarvoor de het advies van de commissie m.e.r. geen basis bood;
- Veel kosten zijn niet opgenomen in de 'maatschappelijke kosten-batenanalyse' van het CPB. Desondanks concludeert het kabinet dat de maatschappelijke kosten en baten in evenwicht zijn. Het CPB-advies om de plannen uit te stellen en zo de staatskas te ontzien, wordt niet opgevolgd;
- Zienswijzen zijn weerlegd op basis van ondeugdelijke argumentatie. Zienswijzen over de locatiekeuze worden weerlegd onder verwijzing naar het advies van de commissie m.e.r., dat daarvoor geen grondslag biedt. Zienswijzen over het niet meenemen van alle maatschappelijke kosten worden weerlegd op basis van de CPB-studie, die daarvoor geen grondslag biedt. Daarmee wordt ook de Tweede Kamer verkeerd geïnformeerd;
- de rijkscoördinatierегeling (rcr) bewerkstelligt dat lagere overheden worden overruled door hogere overheden. Gemeenten kunnen geen zienswijzen indienen of een besluit voorleggen aan de bestuursrechter. Daarom mag verwacht worden dat voldaan wordt aan zorgvuldigheidseisen bij het van toepassing verklaren van de rijkscoördinatierегeling. En ook dat in deze fase alle belangen zorgvuldig in kaart worden gebracht en gewogen. Dat is allemaal niet gebeurd. In de toelichting wordt dit nader uitgewerkt;

Er worden geen zorgvuldigheidswaarborgen genoemd in paragraaf 3.6.3 van de Wet ruimtelijke ordening over de rijkscoördinatierегeling. Bijvoorbeeld omtrent de zorgvuldige onderbouwing van een nationaal belang, het zorgvuldig belangen in kaart brengen, alle opties in ogenschouw nemen en uiteraard dat recht wordt gedaan aan de eisen voor een goede ruimtelijke ordening. Dat is wél dringend gewenst, niet in de laatste plaats omdat sprake is van besluiten met een zeer ingrijpende uitwerking op lokaal niveau.

Nu zien we dat mensen het geloof in de democratie verliezen en dat lokale gemeenschappen gespleten worden door de windmolens: initiatiefnemers die er goed aan gaan verdienen (en straks kunnen verhuizen) staan tegenover de rest van de bevolking, die de overlast mag ervaren. De initiatiefnemers hebben grote belangen, onttrekken zich aan inspraakbijeenkomsten en zijn niet in staat draagvlak voor hun plannen te realiseren. In de Omgevingswet die nu bij de Tweede Kamer ligt, is sprake van een soortgelijke dominante positie van de initiatiefnemers. In het windmolendossier zie je waar dat toe kan leiden. En dat het nodig is dat de overheid regie neemt als initiatiefnemers grote belangen hebben. Zie ook bijgaand artikel van prof. H.E. Bröring en A. Tollenaar 'Vechten tegen windmolens: falende inspraak'.

Naar onze mening is bij de Structuurvisie Windenergie op Land sprake van onbehoorlijk bestuurlijk handelen, in strijd met o.a. Afdeling 3.2 van de Algemene wet bestuursrecht over zorgvuldigheid en belangenafweging. Dan gaat het over onderzoeksplicht, evenredigheidsbeginsel, belangenafweging en dé tournament de pouvoir.

Wij verzoeken u een onderzoek in te stellen naar het besluitvormingsproces en de gang van zaken rond de Structuurvisie Windenergie op land, gezien de ondemocratische effecten die de rijkscoördinatieregeling en de wijze waarop die wordt gezet, op lokaal niveau te weeg brengt.

Wij hopen dat, om met David van Reybrouck te spreken, democratie ook kan inhouden de durf om op beslissingen terug te komen. Citaat: 'Wat is democratie anders dan de bereidheid om uw bepalingen en beslissingen aan te passen in het licht van nieuwe gegevens, nieuwe feiten en nieuwe argumenten?'

Wij vragen in deze uw bemiddeling en advies.

Hoogachtend,

Dhr. N. Broekema
Grijpskopspecht 6
7827 RE Emmen
06-46194305

Dhr. H. Velzing
Van Echtenskanaal 526
7891 AW Klazienaveen

Dhr. H. Linnemann
Scholtenskanaal 25
7889 VA Klazienaveen-Noord

Dhr. S.A.G. Schiphouwer
Kanaal B zz 75
7881 ND Emmer-Compasuum

Dhr. R. Prummel
Stroetweg 1
7812 BA Emmen

M.E. Bakker BSc MBA
Rijnpolder 97
3991 HR Houten

Mevr. S. Hofstede
Torenveen 26
9511 PB Gieterveen

Mevr. C. Gardien
Maasdijk 139
2676 AD Maasdijk

dhr. N.H. Uppelschoten
Hoofdweg 121
9761 EE Eelde

Toelichting

Motivatie windenergie op land

Het uitgangspunt dat Windenergie op land de beste optie is, om te voldoen aan doelstellingen op het gebied van hernieuwbare energie, wordt niet goed onderbouwd in de Structuurvisie. Windenergie op Land (SvWOL). Dat geldt ook voor de stelling dat wind op land een nationaal belang is. Er is gebruik gemaakt van verouderde gegevens uit 2010 over de kosten van hernieuwbare energietechnologieën. Dat is geen goede basis voor besluitvorming in 2014. De hernieuwbare energietechnologieën zijn in de SvWOL kennelijk alleen vergeleken op kosten. Het ruimtebeslag en de ruimtelijke inpassingsmogelijkheden hebben geen rol gespeeld bij de afweging van de ministers Kamp en Schultz om in te zetten op grootschalige locaties voor windenergie op land. Daarmee schort het in deze ruimtelijke structuurvisie aan een goede ruimtelijke onderbouwing. En kan van een gemotiveerde integrale afweging geen sprake zijn. Dat is in strijd met het principe van een goede ruimtelijke ordening.

Selectie van gebieden

De commissie voor de Milieu Effectrapportage heeft advies uitgebracht in 2012. De commissie uitte o.a. kritiek op de informatie over de alternatieven (niet transparant) en de methodiek bij het ontwerp. De commissie stelde dat bij de selectie van gebieden voor grootschalige windenergie op land niet breed genoeg gekeken is. Er had naar alle gebieden uit de Structuurvisie Infrastructuur en Milieu moeten worden gekeken. De commissie merkt op dat de afspraken tussen rijk en provincies dit doorkruist hebben. Als gevolg hiervan kan de reikwijdte van het te nemen besluit slechts betrekking hebben op generieke aandachtspunten en inrichtingsprincipes. En moet naar alternatieven worden gezocht voordat dwingende redenen van openbaar belang en compensatie aan de orde zijn. Aldus de commissie. De ministers Kamp en Schultz nemen in strijd met dit advies een verder reikend besluit: ze stellen dat het plan-MER de analyse en onderbouwing bevat voor de beoordeling van geschikte gebieden voor grootschalige windenergie. De commissie m.e.r. zegt zelf dat dat niet het geval is. De ministers verschaffen op dit punt dus *onjuiste informatie aan de Tweede Kamer*.

En het wordt nog erger. Er zijn veel zienswijzen ingediend over de onderbouwing van de locatiekeuze en de daarvoor gehanteerde criteria. Deze zienswijzen worden door de ministers Schultz en Kamp weerlegd op basis van het advies van de commissie m.e.r. dat volgens hen 'de analyse en onderbouwing bevat voor de beoordeling van geschikte gebieden voor grootschalige windenergie'. Het advies van de commissie m.e.r. biedt *niet* de grondslag voor weerlegging van de zienswijzen. Ook over de weerlegging van de zienswijzen hebben de ministers *de Tweede Kamer onjuist geïnformeerd*. Niet breed genoeg kijken staat op gespannen voet met een integrale ruimtelijke afweging. En het draagt bovendien elementen in zich van willekeur.

De ministers Kamp en Schultz hebben de provincies / het IPO gedreigd met toepassing van de rijkscoördinatie-regeling (rcr) als zij niet zelf grootschalige gebieden voor Windenergie op land zouden aanwijzen. 'De provincies konden niet anders', zei CdK en IPO-voorzitter Johan Remkes op het symposium 'Ruimte voor provinciaal beleid' op 6 februari 2015, 'het rijk dreigde met de rijkscoördinatie-regeling' (zie verslag). De GS-en van alle provincies hebben met het rijk bestuurlijke afspraken gemaakt over de aanwijzing van grootschalige gebieden voor windenergie op land. De provincies hebben daarbij onduidelijke selectiecriteria toegepast, de inliggende gemeenten zeker niet geraadpleegd en gedreigd met toepassing van de provinciale coördinatie-regeling.

Als bewoners hebben wij natuurlijk hiertegen geprotesteerd en alternatieven voorgesteld. Zowel alternatieve locaties (waar windmolens minder hinder voor omwonenden zouden opleveren) als alternatieve hernieuwbare energietechnologieën. Dat was niet bespreekbaar omdat het besluit volgens het rijk en de provincie al lang genomen was. En omdat de eigendomsposities van de

initiatiefnemers kennelijk bepalend zijn voor een goede ruimtelijke ordening. De bewoners van Zuidoost Drenthe en andere gebieden hebben op geen enkele wijze daadwerkelijk kunnen participeren in het besluitvormingstraject Wind op land, in een fase dat dat er nog toe deed. Zie ook bijgaande artikelen van prof. Bröring over participatie, de besluitvormingsfuik en de afwezigheid van de initiatiefnemers bij het zogenaamde inspraakproces.

Maatschappelijke kosten-batenanalyse (MKBA)

De ministers van EZ en I&M hebben het Centraal Planbureau verzocht een maatschappelijke kosten-batenanalyse uit te voeren voor de SvWOL. Het CPB heeft de ministers geadviseerd om de uitvoering van het plan met 5 jaar uit te stellen 'omdat dat maatschappelijk de beste optie zou zijn'. Voor de staatskas is dat gunstig omdat er dan minder subsidies verstrekt hoeven te worden. Dat komt omdat de overheid de verliezen van windparkexploitanten in de eerste jaren vergoedt via SDE+-subsidies. Met uitstel worden deze verliezen kleiner, waardoor het overheidsbeslag daalt. Dat is relevant omdat elk huishouden in Nederland via een opslag op de energierekening moet mee betalen aan de kosten van windenergie. Circa €1400- 1800 per huishouden per jaar. Het CPB-rapport stelt voorts dat windmolens geen CO₂-reductie opleveren in een wereld met emissiehandel. De totale emissies blijven gelijk aan het vastgestelde plafond. Het effect voor de werkgelegenheid is volgens het CPB nihil omdat het project geen additionele banen oplevert.

Het rapport (bijlage bij SvWOL) bevat geen daadwerkelijke maatschappelijke kosten-batenanalyse. Het CPB heeft slechts de kosten van investeringen, onderhoud en pacht meegenomen en de opbrengst van elektriciteit. De studie houdt geen rekening met de potentiële effecten op het landschap. Maar vermeldt wel dat dat potentieel groot is. Andere maatschappelijke kosten zoals effecten op andere ruimtelijke functies (bv. wonen, toerisme), geluidshinder en gezondheidseffecten zijn niet meegenomen. Dat legt een extra verantwoordelijkheid bij de ministers Schultz en Kamp om zelf de maatschappelijke kosten en baten gemotiveerd af te wegen. Maar die verantwoordelijkheid hebben de ministers niet genomen. De ministers concluderen in de SvWOL dat de maatschappelijke kosten en baten ongeveer in evenwicht zijn. Maar hoe kan dat als diverse kosten niet zijn meegenomen?

Over het niet meenemen van alle maatschappelijke kosten, zoals de effecten op het landschap, gezondheid, geluidshinder, de effecten op andere ruimtelijke functies zijn vele zienswijzen ingediend. Deze zienswijzen worden door de ministers Schultz en Kamp weerlegd 'op basis van de maatschappelijke kosten-batenanalyse van het CPB'. Aangezien de ministers in de vastgestelde SvWOL melden welke kosten het CPB wél heeft meegenomen, waren ze op de hoogte dat het CPB-rapport geen grondslag bood voor het weerleggen van deze zienswijzen.

Rijkscoördinatieregeling

De gevolgen van de rijkscoördinatieregeling zijn groot: gemeenten, gemeenteraden en burgers worden geheel buitenspel gezet. Toch is daarvoor slechts een uitermate lichte procedure nodig. Het gevoelen van de ministerraad is al voldoende, in combinatie met een onderdeel van het nationaal ruimtelijk beleid. Weliswaar is instemming van het parlement nodig, maar die instemming wordt geacht te zijn gegeven als niet binnen vier weken na toezending van het besluit, de Tweede of Eerste Kamer een besluit heeft genomen betreffende de behandeling daarvan. Dat betekent dat, als Tweede en Eerste Kamerleden zich niet gedragen als actievoerders, gemeenten, gemeenteraden en burgers het nakijken hebben. Zie ook de bijgevoegde artikelen van prof. Herman Bröring over o.a. De inspraak- en besluitvormingsfuik. Hij concludeert dat in deze fase alle belangen zorgvuldig zouden moeten worden afgewogen. En dat is helaas achterwege gelaten. Dat sprake is van een nationaal belang, hoeft kennelijk niet zorgvuldig onderbouwd te worden. Althans, in de Structuurvisie Wind op land wordt volstaan met de kosten van hernieuwbare energietechnologieën uit 2010 (ten behoeve van een structuurvisie in 2014). Terwijl duidelijk is dat die kosten een ontwikkeling hebben doorgemaakt. Zo zijn zonnepanelen veel goedkoper geworden. Evenmin is het

ruimtegebruik van hernieuwbare energie technologieën in kaart gebracht. Het ontbreekt aan een ruimtelijke onderbouwing en een integrale afweging. Dat laatste is ook nog eens in strijd is met een goede ruimtelijke ordening. Het van toepassing verklaren van de rcr leidt kennelijk tot (intellectuele) luiheid op rijksniveau. Immers, waarom zou je fatsoenlijk onderbouwen, als je toch kunt afdwingen? Gemeenten en gemeenteraden kunnen door de toepasselijkheid van de rijkscoördinatie­regeling geen zienswijzen indienen op de plannen van het rijk. Zij hebben dus compleet het nakijken. Hier is de democratische legitimatie op lokaal niveau in het geding.

Hieronder de relevante artikelen uit de Wet ruimtelijke ordening over de rijkscoördinatie­regeling

Artikel 3.35 1.

Bij wet of een besluit van Onze Minister of een Onzer andere Ministers, in overeenstemming met het gevoelen van de ministerraad, kan worden bepaald dat de verwezenlijking van een onderdeel van het nationaal ruimtelijk beleid wenselijk maakt dat:

- a. een inpassingsplan als bedoeld in artikel 3.28 wordt vastgesteld of een omgevingsvergunning wordt verleend waarbij met toepassing van artikel 2.12, eerste lid, onder a, onder 3°, van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht van het bestemmingsplan of de beheerverordening wordt afgeweken;
- b. de voorbereiding en bekendmaking van nader aan te duiden, op aanvraag of ambtshalve te nemen besluiten wordt gecoördineerd, of
- c. een inpassingsplan als bedoeld in artikel 3.28 dan wel een wijziging of uitwerking van een inpassingsplan, wordt vastgesteld of een omgevingsvergunning wordt verleend waarbij met toepassing van artikel 2.12, eerste lid, onder a, onder 3°, van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht van het bestemmingsplan of de beheerverordening wordt afgeweken, en de voorbereiding en bekendmaking daarvan wordt gecoördineerd met de voorbereiding en bekendmaking van besluiten als bedoeld onder b.

Artikel 3.35 9.

Een besluit als bedoeld in de aanhef van het eerste lid, wordt toegezonden aan de beide Kamers der Staten-Generaal. Aan het besluit wordt geen uitvoering gegeven dan nadat beide Kamers daarmee hebben ingestemd. Met het besluit wordt geacht te zijn ingestemd indien geen van beide Kamers binnen vier weken na de toezending van dat besluit een besluit heeft genomen omtrent de behandeling daarvan.

Elektriciteitswet

In de aanpassing van de Elektriciteitswet 1998 op 1 maart 2009, is geregeld dat windenergieprojecten vanaf 100 MW opgesteld vermogen verplicht onder de rijkscoördinatie­regeling vallen. Aangezien de Rijksstructuurvisie voor de Veenkoloniën slechts projecten bevat onder de 100 MW en structuurvisies bindend zijn voor de overheid die ze opstelt, zijn wij van mening dat de rijkscoördinatie­regeling niet van toepassing kan zijn in Drenthe. Minister Kamp is van mening dat de rijkscoördinatie­regeling wel degelijk van toepassing is. De gemeenten Aa en Hunze en Borger Odoorn zijn voornemens op dit punt een civiele procedure aan te spannen tegen het rijk.